

Dosarul nr. 2ra-1251/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (A. Cucerescu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Minciuna, V. Mihaila, V. Sîrbu)

DECIZIE

22 iulie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Victor Burduh
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de către Levan Mirzoyan, reprezentat de avocatul Doina Ioana Străisteanu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Levan Mirzoyan împotriva Biroului Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne cu privire constatarea discriminării pe criteriul dizabilității și statut de beneficiar de protecție umanitară, obligarea eliberării actului de identitate și întreprinderea măsurilor de acomodare rezonabilă, încasarea prejudiciului moral, și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 06 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău prin care a fost respins apelul declarat de Levan Mirzoyan și menținută hotărârea din 23 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a ț ă :

La 11 septembrie 2017 Levan Mirzoyan, reprezentat de avocatul Doina Ioana Străisteanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Biroului Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne cu privire la constatarea discriminării pe criteriul dizabilității și statut de beneficiar de protecție umanitară, obligarea eliberării actului de identitate și întreprinderea măsurilor de acomodare rezonabilă, încasarea prejudiciului moral, și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a fost invocat că Levan Mirzoyan este persoană cu dezabilități fizice și intelectuale, de etnie armean și beneficiar de protecție umanitară, născut la XXXXX.

A relatat că din 4 august 2016 locuiește în azilul de bătrâni „TABITA” din sat. Iabloana, r.Glodeni, din motiv că pârâțul, contrar obligațiilor sale, nu i-a oferit acces la asistență și nici loc de trai în centrul de cazare.

Reclamantul a susținut că în baza deciziei pârâtului, beneficiază de protecție umanitară, statut oferit în temeiul art. 19 din Legea nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova.

Astfel, a menționat că datorită acestui statut, dânsul are dreptul de ședere legală pe teritoriul Republicii Moldova, fiind eliberat actul de identitate pentru beneficiari de protecție umanitară la 17 mai 2016 cu o valabilitate până la 19 august 2016.

A mai evidențiat reclamantul că, de la expirarea actului de identitate a lui, pârâtul până în prezent nu a eliberat noul act de identitate, contrar obligației legale impuse prin lege Biroului Migrație și Azil, în timp ce în continuare beneficiază de statutul de beneficiar de protecție umanitară și are drepturi garantate de art. 37 din Legea 270/2008, art. 6 și 28 al Legii nr. 274/2011 privind integrarea străinilor.

Deasemenea, a specificat că, potrivit acestor reglementări, străinii care au obținut protecție internațională sau azil politic în Republica Moldova și care au potențial redus de auto-întreținere (cum sunt persoanele cu dizabilități, persoanele care au atins vârsta de pensionare), condiționat de factori de natură obiectivă și independenți de voința acestora, beneficiază de acces egal și echitabil la asistență ca și cetățenii Republicii Moldova, în condițiile legislației în vigoare.

Prin urmare, reclamantul a menționat că, statutul de persoană beneficiar de protecție umanitară oferit, obligă pârâtul să-i ofere acces egal la asistența necesară pentru a primi actul de identitate valabil și acces la serviciile de protecție socială, plăți sociale ce i se cuvin.

Reclamantul a mai indicat că nu are rude și nici familie, este în etate și are dezabilitate fizică și intelectuală, deși pârâtul este în cunoștință de cauză despre situația specială a sa, nu l-a asigurat cu cazare acomodată la necesități speciale. Centrul Creștin de Caritate și binefacere „TABITA-CARITAS” i-a oferit cazare, deși nu era obligat, în azilul de bătrâni „TABITA”.

A mai susținut că, pentru eliberarea noului act de identitate, Centrul a emis un certificat, confirmând că dânsul este cazat la acest azil, iar Centrul de Drept al Avocaților care l-a reprezentat în procedura documentării și obținerii statutului de beneficiar al protecției umanitare, a expediat confirmarea către funcționarul Direcției azil și integrare a Biroului Migrație și Azil al MAI, acesta însă l-a refuzat, pe motiv că certificatul nu confirmă perioada limită până când dânsul se va afla în azilul de bătrâni.

Levan Mirzoyan a considerat că această solicitare a pârâtului este abuzivă, ori în lipsa unui loc de trai oferit de pârât în temeiul art. 28 alin. (2) din Legea nr. 274/2011, nu este în drept să oblige Centrul să-l cazeze temporar în azilul de bătrâni.

A solicitat recunoașterea pârâtului responsabil de discriminarea lui Levan Mirzoyan pe cumulul de criterii: vârstă, dezabilitate și statut de beneficiar de protecție umanitară, remediu oferit de art. 18 lit. a) din Legea nr. 121 privind asigurarea egalității; obligarea pârâtului să elibereze actul de identitate lui Levan Mirzoyan și să întreprindă acțiuni de acomodare rezonabilă a lui Levan Mirzoyan atât la documentarea dumnealui, cât și la integrarea dânsului în societate; încasarea prejudiciu moral în sumă de 5 000 de lei și a cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 23 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru acțiunea a fost respinsă ca fiind nefondată.

La 03 septembrie 2018 Levan Mirzoyan, reprezentat de avocatul Doina Iana Străisteanu a declarat apel împotriva hotărârii din 23 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de admiterea integrală a acțiunii.

Prin decizia din 06 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Levan Mirzoyan și s-a menținut hotărârea din 23 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

La 08 mai 2019 Levan Mirzoyan, reprezentat de avocatul Doina Iana Străisteanu a declarat recurs împotriva deciziei din 06 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu hotărârile instanțelor ierarhic inferioare, menționând că instanțele la emiterea acestora nu au aplicat legea care trebuia aplicată, au aplicat o lege care nu trebuia aplicată, au interpretat eronat legea, nu au constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei.

A menționat că instanțele nu au luat în serios acțiunea recurentului și aceasta rezultă din argumentele expuse în ambele hotărâri. Mai mult, atât instanța de apel cât și prima instanță constată toate faptele invocate de recurent, printre care: încălcarea legislației privind termenul de valabilitate a unui act de identitate, lipsa acomodării rezonabile a procedurilor desfășurate pentru solicitantii de azil și protecție umanitară care au dizabilitate intelectuală și fizică și, totuși justifică tratamentul discriminatoriu al intimatului prin dizabilitatea recurentului.

A considerat că în conformitate cu art.118 Cod de procedură civilă, precum și cu art.19 al Legii nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității, instanțele urmau să inverseze sarcina probațiunii către intimat, iar acesta din urmă avea obligația să dovedească faptul că a eliberat informația despre procedurile sale și despre drepturile recurentului realizând obligația de acomodare rezonabilă reieșind din dizabilitatea fizică și intelectuală a recurentului. Totodată, intimatul urma să facă dovada faptului că a eliberat act de identitate pe numele recurentului prezentând o copie a acestui act, ceea ce nu a fost făcut.

A mai relatat că instanțele nu au fost interesate să clarifice circumstanțele în care eliberarea presupusului act de identitate a devenit deja posibil după 2 ani de la expirarea actului de identitate precedent și ce acomodare rezonabilă a fost întreprinsă de intimat în vedere că recurentul este în etate și are dizabilitate fizică și intelectuală și el nu s-a deplasat la oficiul intimatului și nu a expediat nici o cerere.

Recurentul a specificat că instanța de fond a afirmat în hotărâre că Levan Mirzoyan deja deține act de identitate și că avocatul acestuia a confirmat acest fapt, ceea ce este neadevăr, or, această contradicție în afirmațiile instanțelor, raportate la documentele din dosar, probează că intimatul a negat recurentului acomodarea rezonabilă în eliberarea actului de identitate și doar după ce a fost

acționat în judecată, pentru a se apăra a menționat că deja a eliberat actul de identitate, fără să facă dovada acestui fapt.

A considerat că în speță au fost ignorate prevederile Legii nr.60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și a Legii nr.121 din 25 mai 2012 privind asigurarea egalității și a fost afirmat eronat că recurentul nu s-a conformat cerințelor legale pentru obținerea actului de identitate și anume nu s-a adresat Biroului Migrație și Azil cu cerere, nu a prezentat actele necesare și nu a achitat taxa de stat, însă instanțele nu au clarificat circumstanțele invocate în cererea de chemare în judecată privind situația specială a recurentului și faptul că dânsul individual și independent nu poate depune nici un act și nici să achite taxa de stat pentru actul de identitate din motiv că nu are surse financiare.

În contextul prevederilor art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 06 februarie 2019.

Materialele cauzei atestă că decizia instanței de apel a fost expediată părților la data de 19 februarie 2019, fiind recepționată de către recurent la 11 martie 2019, fapt confirmat de acesta în cererea de recurs.

Astfel, recursul declarat la data de 08 mai 2019, este în termen, având în vedere că la dosar alte date care ar confirma recepționarea deciziei instanței de apel de către recurent lipsesc.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 03 iulie 2019 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul declarat de Levan Mirzoyan, reprezentat de avocatul Doina Ioana Străisteanu admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432, alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului

doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118, alin. (3) Cod de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Articolul 130, alin. (1), (2) și (3) Cod de procedură civilă, statuează că, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

Înaintând cerere de chemare în judecată împotriva Biroului Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne, Levan Mirzoyan a solicitat constatarea discriminării pe criteriul dizabilității și statut de beneficiar de protecție umanitară, obligarea eliberării actului de identitate și întreprinderea măsurilor de acomodare rezonabilă, încasarea prejudiciului moral, și a cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea acțiunii în cauză, prima instanță a ajuns la concluzia respingerii acesteia ca nefondate.

Judecând apelul declarat de Levan Mirzoyan instanța de apel l-a respins și a menținut hotărârea primei instanțe.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, instanța de recurs constată că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță.

În susținerea opiniei date, se rețin prevederile art. 373 alin. (1), (2) și (5) Cod de procedură civilă, care stabilesc expres că instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată și din specificul obiectului acțiunii în cauză, se va remarca că în scopul stabilirii temeiniciei sau netemeiniciei hotărârii contestate la caz, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție evidențiază că

instanța de apel avea obligația de a pătrunde în esența criticilor aduse de către Levan Mirzoyan, în dezacordul cu hotărârea primei instanțe și de a se pronunța asupra tuturor motivelor invocate de acesta în cererea de apel.

Astfel, se constată că instanța de apel la adoptarea soluției sale a conchis că Levan Mirzoyan nu a fost discriminat pe criteriu de dizabilitate, vârstă sau statut de beneficiar de protecție umanitară, or anterior în 2016 apelantul a beneficiat de buletin de identitate, valabil pe teritoriul Republicii Moldova, prezentând documentul ce atestă dreptul de folosință asupra locuinței prevăzute de Regulament și dovada achitării taxelor și a tarifelor stabilite pentru eliberare actului de identitate, astfel conformându-se cerințelor legale pentru documentarea cu buletin de identitate, pentru beneficiarii de protecție umanitară, iar ulterior fiind informat prin scrisoarea din 30 iunie 2017 eliberată de către Biroul Migrație și Azil care este procedura legă de obținere a unui nou buletin, Levan Mirzoyan nu s-a conformat prescripțiilor legii, însă instanța de apel nu s-a expus asupra argumentului reprezentantului recurentului/apelant precum că ultimul este într-o situație specială, este în etate, are dizabilitate fizică și intelectuală, nu are rude și nici familie, de unul singur nu are posibilitatea de a se deplasa la biroul intimatului, nu are surse de venit, nu a fost asigurat cu cazare de către Biroul Migrație și Azil conform art.28 alin. (2) din Legea nr.274 din 27 decembrie 2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova, și mai mult pentru eliberarea noului act de identitate, Centrul Creștin de Caritate și binefacere „TABITA-CARITAS” a emis un certificat prin care a confirmat că apelantul este cazat la azilul dat.

Totodată instanța de apel a omis să se pronunțe și asupra raționamentului recurentului/apelant referitor la faptul că Biroul Migrație și Azil i-a acordat statut de beneficiar de protecție umanitară, prelungit ulterior pe un termen nedeterminat, iar buletinul de identitate a fost eliberat doar pe o perioadă de 3 luni (17 mai 2016-19 august 2016), pe când art.3 alin. (11¹) al Legii nr.273 din 09 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte prevede expres că buletinele de identitate pentru beneficiarii de protecție umanitară se eliberează pe termen de 3 ani, iar ulterior Biroul Migrație și Azil a refuzat în eliberarea acestuia.

De asemenea, instanța de recurs reține că decizia instanței de apel este incertă și dubioasă, deoarece instanța în motivarea acesteia inițial menționează că lui Levan Mirzoyan i-a fost refuzat eliberarea unui buletin de identitate, dat fiind că dânsul nu s-a conformat prescripțiilor legii și nu a prezentat documentele necesare, iar, ulterior constată că lui Levan Mirzoyan i-a fost eliberat actul de identitate-buletin de identitate ca beneficiar de protecție umanitară, în rezultatul prezentării actelor necesare, rezultând din explicațiile reprezentantului Biroului Migrație și Azil în cadrul examinării cauzei în instanța de fond (f.d.146).

Deci, instanța de apel reiterând poziția Biroului Migrație și Azil referitor la faptul că lui Levan Mirzoyan i-a fost eliberat buletinul de identitate, urma să verifice dacă există probe în acest sens, or, la materialele cauzei nu este anexat o copie a actului de identitate eliberat ulterior celui din 2016, cu atât mai mult că în cererea de apel apelantul indică precum că nu a primit nici un buletin de identitate.

Aici, Colegiul consideră oportun de a specifica prevederile art.122 alin. (1)

Cod de procedură civilă ce stabilesc că circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante.

În conformitate cu art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Instanța de recurs mai constată că nu este clar și nici instanța de apel nu a stabilit în ce temei a fost eliberat ulterior actul de identitate lui Levan Mirzoyan, odată ce în 2016 a fost refuzat de către Biroul Migrație și Azil în eliberarea buletinului de identitate din motiv că recurentul nu dispunea de un loc de trai permanent, or, Levan Mirzoyan conform informației Centrului Creștin de Caritate și binefacere „TABITA-CARITAS” din 04 august 2016 se află la azilul dat fără a-și schimba locul de trai.

Drept urmare, Colegiul ține să menționeze că instanța de apel ajungând la concluzia că Levan Mirzoyan nu a fost discriminat, era obligată să verifice în primul rând probele prezentate de pârât în acest sens, or, art.19 alin. (2) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr.121 din 25 mai 2012 stabilește că sarcina de a proba că faptele nu constituie discriminare revine pârâtului, cu excepția faptelor ce atrag răspundere penală.

Distinct de aceste constatări, instanța de recurs relevă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și anume cauza Fomin vs. Moldova din 11 ianuarie 2012, unde Curtea a indicat că dreptul la un proces echitabil include dreptul părților de a fi auzite, ce, la rândul său, presupune nu doar posibilitatea de a prezenta argumente instanței, dar, în primul rând, obligația corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente ale părții au fost acceptate sau respinse.

Astfel, instanța de recurs remarcă că întru judecarea justă și corectă a litigiului, instanța de apel era obligată să se expună și să dea apreciere tuturor motivelor invocate în apel, fapt ce direct rezultă din prevederile art. 373 alin. (1), (5) Cod de procedură civilă.

În concluzie și în sensul art. 6 alin. (1) din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

La rejudecare instanța de apel urmează să țină cont de cele relatate și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

Față de cele de preced, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite

recursul, a casa integral decizia instanței de apel și de a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție
d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Levan Mirzoyan, reprezentat de avocatul Doina Ioana Străisteanu.

Se casează decizia din 06 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Levan Mirzoyan împotriva Biroului Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne cu privire constatarea discriminării pe criteriul dizabilității și statut de beneficiar de protecție umanitară, obligarea eliberării actului de identitate și întreprinderea măsurilor de acomodare rezonabilă, încasarea prejudiciului moral, și a cheltuielilor de judecată, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Svetlana Filincova

Victor Burduh

Galina Stratulat